Ч. 289 Середа 29 грудня 1899 (10 січня 1900). Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій години по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік	зр.	2·40
на пів року	„	1·20
на чверть року	„	—·60
місячно . .	„	—·20

Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік	зр.	5·40
на пів року	„	2·70
на чверть року	„	1·35
місячно . .	„	—·45

Поодиноке число 3 кр.

Запросини до передплати.

За кілька днів скінчимо девятий рік нашого видавництва а приступимо до десятого. В проґрамі нашій не змінить ся нічого. Маємо докази на то, що наші читателї зрозуміли добре ціль нашого видавництва і пізнали ся на єго практичности. Будемо длятого і на дальше старати ся лиш ще більше розширити і поглубити дотеперішну проґраму в напрямі практичнім, так, щоби кождий з наших читателїв мав дїйстний хосен з нашої часописи та не жалував того гроша, який на ню видасть. Будемо докладати всїх сил, щоби наша часопись стала ся жерелом всякого знаня і несла сьвітло правди і науки в як найширші круги нашого народу, в як найдальші закутини нашого краю.

Одержавши від родини помершого в 1898 р. славного нїмецкого ученого і повістеписателя, Юрия Еберса призволенє перекладу, зачнемо з новим роком друкувати найкрасшу єго повість в трех томах **Донька короля египетского.** Яка вартість сеї повісти, може найлїпше посьвідчити та обставина, що она вийшла сего року вже в шіснайцятім виданю нїмецкім і многими тисячами примірників розійшла ся по всїм сьвітї, не говорячи вже про переклади єї на инші европейскі язики. Повість ся єсть заразом і вельми поучаюча, бо знакомить читателя з цїлим старинним сьвітом, з єго житєм, з єго звичаями і обичаями. Впрочім незадовго будуть наші читателї самі мати нагоду переконати ся о вартости сеї повісти.

Але коли ми з своєї сторони робимо все що можемо, щоби нашу часопись зробити хосенною для наших читателїв, то мусимо і наших читателїв просити о поміч именно же о то, щоби они приєднували нам як найбільше прихильників і передплатників, та щоби з цїлою енерґією виступали против всїх тих, що хотїли би держати наш нарід в темнотї і длятого з цїлою завзятостию аґітують против „Народної Часописи".

„Народна Часопись" буде і в новім роцї виходити під тими самими условиями, що доси, а именно:

Передплата у Львові в агентиї дневників Стан. Соколовского, пасаж Гавсмана, число 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік	4	Кор.	80	с.
на пів року	2	„	40	„
на чверть р.	1	„	20	„
місячно	—	„	40	„

Поодиноке число 2 сотики.

З почтовою посилкою:

на цілий рік	10	Кор.	80	с.
на пів року	5	„	40	„
на чверть р.	2	„	70	„
місячно	—	„	90	„

Поодиноке число 6 сотиків.

Вісти полїтичні.

(Чутка про зміни в кабінетї. — Із спільних Делеґаций.— Війна в полудневій Африцї.)

Fremdenblatt доносить: Більша часть часописий в столици і на провінциї, обговорюючи ситуацию, виходить з тої точки погляду, що кабінет бар. Віттека сповнив вже свою місию і незадовго уступить. У всїх донесенях о будучім кабінетї особа мінїстра Кербера стоїть на першім плянї, і з єго іменем вяжуть ся всїлякі комбінациї що до складу і полїтичної барви будучого мінїстерства. Доси однакож в нїякім напрямі не порішено ще нїчого.

6)

Спадаючі зьвізди, метеори і комети.

II.

Спадаючі зьвізди в піснях і повірках народних. — Що то суть спадаючі зьвізди і яка ріжниця між ними а метеорами. — Найважнїйші рої спадаючих зьвізд і звязь їх з кометами.

(Дальше *).

З попередного вже знаємо, що межи роями спадаючих зьвізд а кометами єсть якась звязь. Найнаглядніший доказ поставив на то Клїнкерфіс в 1872, коли то за єго порадою Пойзон в Мадрасї викрив дїйстно комету в тій сторонї, в котру, як Клїнкерфіс казав, пішов рій спадаючих зьвізд. Була то, як вже також знаємо, комета Білї.

Але ще в шїсдесяти роках звернув Скіяпареллї увагу на то, що рій спадаючих зьвізд, званих Перзеїдами або також „сльозами сьв. Лаврентия", ходить тою самою дорогою, котрою іде комета, зазначена в списї комет числами 1862 III. Дорога тої комети іде навперехрест з дорогою нашої землї в тім місци, де наша земля приходить дня 10-ого серпня. Згадана комета потребує 123 лїт, щоби обійти раз доокола сонця. Ще більша і докладнїйша звязь межи роями спадаючих зьвізд а кометами показала ся при т. зв. Леонїдах, бо докладні розслїди показали, що рій той ходить тою самою дорогою, котрою ходить і комета 1866 I. (відкрита Тапплїм). Тота комета творить масу, котрої голим оком не видко, і потребує звиж 33 лїт, щоби раз обійти доокола сонця; як раз тілько лїт потребує і рій Леонїдів. В падолистї 1899 мав той рій знову показати ся, але що не показав ся — яка тому причина, то побачимо пізнїйше при кометах — то може бути, що покаже ся в падолистї 1900 р.

Як же треба собі подумати тоту звязь роїв спадаючих зьвізд з кометами? Перзеїди показують ся що року в серпни майже завсїгди з однаковою силою, коли тимчасом комета, що до них належить, показує ся нам лиш що 123 лїт. Противно же Леоніди, они показують ся у великій масї лиш що 33 лїт. Із сего спостереженя можемо вносити, що рій Перзеїдів розсипав ся рівномірно по тій дорозї, по котрій ходить дотична комета, підчас коли рій Леонїдів творить на своїй дорозї, що так скажемо, якісь купи метеоритів. Земля переходить що року через рій Перзеїдів, і завсїгди стрічає метеорити в однаковій більше менше густотї, отже спадане зьвізди показує ся нам длятого більше менше однаково що року. Так само стрічає земля що року і рій Леонїдів, але лиш в таких місцях, де они дуже рідко розсїяні, длятого що року в першій половинї падолиста, сколо 14-ого, видко також спадаючі зьвізди, але лиш в дуже малій скількости; зато коли земля стрітить ся з тою купою, котра що 33 лїт підходить до нашої землї, метеорити спадають в такій скількости, що творять, як вже знаємо, формальний зьвіздовий дощ. Можна длятого сказати, що одні т. зв. спадаючі зьвізди суть рівномірно розсипані по своїй дорозї і творять ніби одноцїлу величезну, подовгасто-круглу обручку доокола сонця; другі знов ще нерозсипали ся рівномірно по своїй дорозї і творять на нїй більші або менші купи або так сказати би, метеоритові хмари.

Але яка може бути тїснїйша звязь межи спадаючими зьвіздами а кометами? Чи рої спадаючих зьвізд поробили ся дїйстно з комет, значить ся, чи комети розсипали ся на дрібні кусні, чи може тоті хмари дрібоньких метеоритів показують ся нам з далека від того місця, де земля з ними стрічає ся, яко комети, так, як то Клїнкерфіс і Поґсон доказали? А остаточно ще й трете питанє: Яка може бути первістна природа і яке походженє сих метеоритових хмар?

Рій Перзеїдів спонукав Скіяпареллїґо під конець 1866 р. поставив слїдуючу теорию (здогад): Можна — каже він — припускати, що поза сьвітом наших планет знаходять ся купки малих тїл сьвітових, котрі утворили ся в просторі сьвітовім в той спосіб, що материя сьвітова місцями згусла. В той спосіб потворили ся сьвітові хмари. Отже коли така сьвітова хма-

*) Звертаємо увагу на похибку, яка вкрала ся на самім початку пятого фейлетону сеї розвідки (ч. 275 „Народ. Часоп". з дня 9 (21) грудня). Там сказано: „...рій мусїв би був розсипати ся по цїлій земли" — а повинно бути: „по цїлій своїй дорозї".

З повисших слів згаданої ґазети виходить зовсім ясно, що в дотеперішнім кабінеті заносить ся дійстно на якісь зміни, лиш поки-що не порішено ще нічого. Длятого може й не без підстави віденьскі ґазети не перестають робити дальших комбінаций. Neue fr. Presse доказує, що сподївана зміна наступить аж в другій половині сего місяця. Вказуючи на всілякі конференциї, які відбував в послїдних днях сподїваний загально начальник нового правительства, др. Кербер, згадана ґазета висказує здогад, що цїлию будучого кабінету буде завести нормальний хід робіт в парляменті. З тої причини новий кабінет, задержуючи свій характер урядничий, хоче мати в своїм складі також міністрів земляків: німецкого, ческого і польского. Neue fr. Presse висказує однакож сумнів, чи Нїмці згодять ся на ту комбінацию. За найважнїйшу задачу і дїяльність нового кабінету треба уважати склякане конференциї, котра має посередничити в справі спору межи Чехами а Нїмцями, при участи консервативної шляхти, ческої і нїмецкої більшої посїлости. Цїлию тої акциї має бути осягнене застановленя борби аж до заключеня остаточної угоди.

Після вістий, які нині наспіли з Відня, суть дві евентуальні комбінациї міністерияльні після одної має на чолї нового правительства станути др. Кербер, після другої др. Ґавч. Говорено також що і др. Білїньский має увійти до нового кабінету, але віденьский кореспондент ческої Politik доносить з уповажнення Білїньского, що дотеперішньому не зроблено формального предложеня до ніякої теки і взагалї до становиска в новім кабінеті.

Комісия буджетова австрийскої Делеґациї приняла без зміни всї позициї буджету маринарки. В дальшім ході вчерашного засїданя промавляв командант маринарки адмірал бар. Спавн. Він подякував за слова признаня, які дістали ся австро-угорскій маринарці воєнній та заявив між иншим, що тепер нема і бесїди о якімсь збільшеню воєнної маринарки; розходить ся лиш о доповнене старих кораблїв, при чім розуміє ся будуть увзглядненї фінансові відносини монархії.

Здає ся, що Анґлїйцї все ще не мають щастя у війні з Бурами. Що правда ґен. Буллєр доніс оногди о якійсь чутцї до Льондону, після котрої ґен. Ґвайт мав побити Бурів а навіть 500 людий взяти до неволї, але чутка ся доси бодай не потвердила ся; противно показує ся, що Бури знов в кількох сторонах і то добре побили Анґлїйцїв. До берлиньского Tageblatt-у доносять именно: Бури розбили на прах кольонну полковника Баден-Повель і обсадили всї горби доокола Мафекінґу. Кождої хвилї сподївають ся, що Мафекінґ піддасть ся. Полковник Баден-Повель заатакував був ще 25 грудня з двома шкадронами і трома пушками укріплену позицию Бурів під Мафекінґом, але стративши богато людий і не вдїявши нїчого, вернув назад до міста.

Під Колесберґом мали Анґлїйцї також великі страти. Кореспондент бюра Райтера доносить з Рендсбурґа, що Анґлїйцї стратили під Колзсберґом 70 людий з одного лиш полку т. зв. Суффольк; кілько осіб крім тих єсть зранених і убитих не знати. Льондоньска Times одержала так само з Рендсбурґа вість, після котрої полк Суффольк стратив 7 офіцирів і 30 вояків в забитих, а около 50 дістало ся до неволї. — Депеша з Преториї під датою 4-ого с. м. доносить, що Бури змусили Анґлїйцїв вернути ся до Дортрехт, при чім стратили 8 людий. Борба під Колєсберґом, де Анґлїйцї обсадили майже всї гори, триває дальше. Всїх зранених офіцирів і вояків вислано з Динди до Преториї.

Новинки.

Львів дня 9-го сїчня 1900.

Редакция і адміністрация „Народної Часописи" містить ся тепер в бюрах „Gazet-и Lwowsk-oї" в камениці ч. 12 улиця Чарнецкого на ІІ-ім поверсї і туди треба адресувати всякі письма.

— **Іменованя і перенесеня** Управитель міністерства віроісповідань і просьвіти іменував Кароля Янецкого учителем в IX. клясї ранґи для школи фахової промислу деревного в Коломиї. — Намістник переніс старших комісарів повітових: Вінкентия Поля з Бережан до Станіслава, Йосифа Городиского з Бучача до Підгаєць і практикантів концептових Намістництва Едґара Шпеля з Бродів до Золочева і Мариана Скавского зі Львова до Бучача. — Міністер зелїзниць переніс на власне жаданє: концепіста зелїзничого дра Станїслава Вендриховского з дирекциї львівскої до округа дирекциї краківскої, а ад'юнкта Йосифа Ґайслєра з дирекциї краківскої до округа дирекциї станїславівскої.

— **Іспити кваліфікацийні** на учителїв шкіл народних розпічнуть ся перед комісиєю екзамінацийною в Самборі дня 15 лютого 1900. Поданя відповідно удокументовані треба вносити за посередництвом верховних властий найпізнїйше до кінця сїчня с. р. на руки комісиї екзамінацийної в Самборі.

— **Срібні пятикоронівки.** Віденьска монетарня вибила вже перші срібні пятикоронівки. Они суть мало що більші від дотеперішних срібних ґульденів; 5-коронівки мають в промірі 36, а ґульдени 29 міліметрів. На личку (аверсї) знаходить ся голова цїсарска з профілю така сама як на звичайних коронівках і з такою самою написю доокола. На четї (реверсї) єсть австрийский орел, над ним латиньска напись Quinque coronae (пять корон) а під ним рік 1900, коли вибита монета. По обох боках числа знаходить ся скорочена напись: 5 cor. Пятикоронівки зачнуть курсувати аж з кінцем марта.

— **Огні.** Дня 28 грудня 1899 о год. 11-ій перед полуднем вибухнув огонь в стодолї Йосифа Похильского в Охримівцях, повіта збаражского. Згоріла стодола з запасами збіжа і стодола разом з коміркою сусїда Максима Дармограя. Вся шкода необезпечена виносить около 1.200 Корон. Підозріний о підпалене наймит у Похильского, 14-лїтний хлопець Франц Робак, признав ся до вини і его зараз арештовано та відставлено до суду повітового в Збаражи. Коли Робака питали, длячого він підпалив, то він сказав на то, що сам не знає длячого; его щось страшно перло до того і він тому якомусь внутрішному напорови не міг оперти ся. Взявши два сїрнички підпалив збіже в стодолї, а по тім стодолу замкнув і спокійно вернув до хати. Може дуже легко бути, що так і дїйстно було, як хлопець каже, скоро він лиш

ра дістане ся в круг притягаючої сили нашого сонця, то яка би еї форма первістно і не була, притягаюча сила сонця розтягне еї і она буде потребувати роки, сотки ба й тисячі лїт, щоби кусень за куснем пересунути ся попри сонце; они сунуть ся мов яка струя, а скоро земля в своїм річнім ході доокола сонця стрітить ся де з тою струєю, то она, тота струя показує ся нам на земли яко рій спадаючих звізд. Тих метеоричних струй єсть в просторі сьвітовім мабуть дуже богато і они переходять у всяких можливих напрямах через наш сонїчний сьвіт. Тоті струї суть так рідкі, що одні других перетинають і не стають одні другим на перешкодї. Коли така струя підійде близько якої планети, то може так стати ся, що планета еї притягне або навіть відорве з неї якусь часть і пустить на иншу дорогу; коли же така струя прийде близько сонця, то оно розкине еї ще ширше і рідше по просторі сьвітовім.

Сей погляд змінив опісля в дечім сам Скіяпареллї, а в дечім змінили его другі звіздарі. Леверієр каже н. пр. що рій Леонідів не конче мусить бути старий. Коли возьме ся на увагу теорию Канта і Ляпляса, як то із т. зв. сьвітової мраковини утворив ся наш сонїчний сьвіт, то мусить ся признати, що рій Леонідів не утворив ся був вже тогди, лиш колись пізнїйше дістав ся помежи планети нашого сьвіта сонїчного. Але й то з'явище не конче єсть дуже давне, бо в противнім случаю він мусїв би був вже давно рівномірно розстелити ся по своїй дорозї. Здає ся, що ту хмару метеоричну, яка що 33 лїт показує ся нам в видї спадаючих звізд, якась сила, подібно як то діє ся з періодичними кометами, кинула в наш сьвіт. Впадає отже в очи, що дорога роя Леонідів виходить лишь дуже мало поза дорогу планети Ураноса і мусїв бути колись час, коли Уранос зійшов ся був з тим роєм. Обчисленя учених показали, що то могло бути в роцї 126 по Хр. Уранос отже в тім роцї так сказати би вхопив той рій надійшовший з простора сьвітового і вкинув его в ту дорогу, по котрій він ще нинї ходить.

Вельми характеристичну черту показує також і рій т. зв. Білїдів. Як вже було сказано, відкрив був Поґзон на его дорозї в 1872 комету, котру тогди загально уважано за комету Білї. А може то лиш якийсь такий случай, що всунула ся якась инша комета? — сказали собі другі астрономи і почали пильно слїдити за нею. Дня 27 падолиста 1885 р. показав ся був знову великий рій спадаючих звізд, а ті що его виділи, кажуть, що він був ще далеко красший і величавший як в 1872 р. Всї звіздарі на полудневій півкули приладили ся були на него і дуже пильно слїдили за тим, чи той рій не покаже ся в їх сторонах так само як в 1872 Поґзонови яко комета. Але надармо; з комети не видко було анї слїду. Таке саме з'явище як в 1872 показало ся було ще раз дня 23 падолиста 1892 р. але і тогди не удало ся добачити на дорозї того роя ніякої комети. На короткий час перед тим як мав показати ся рій, відкрив був Гольмес близько того місця на небі, звідки рій Білїдів виходить, якусь комету і гадав, що то дїйстно комета Білї, але докладнїйші обчисленя показали, що ся комета не стояла в ніякій звязи з роєм спадаючих звізд.

Професор А. Г. Нютон зібрав всї справозданя і вісти о спадаючих звіздах дня 27 падолиста 1885 р. а розслїдивши все докладно прийшов ось до якого вельми характеристичного висновку: Найгустїйший рій спадаючих звізд було видко того дня о 6 год. 15 мін. а на 3 години перед тим і 3 години по тім спадало може в десятеро звізд менше. Виходить з того, що земля переходила через найгустїйшу масу роя метеорів всего лиш ледви 6 годин. Тогди, коли метеори спадали найгустїйше, начислено їх множество, бо один чоловік на однім місци начислив їх на годину аж 75.000. А мимо того рій той в найгустїйшім місци був ще дуже рідкий, бо на більше менше 35.000 кубічних метрів простору сьвітового або майже півпята кубічної милї припадав ледви один метеор. Щоби то лїпше собі уявити, треба подумати собі таку гранку в просторі сьвітовім, котрої кождий кант єсть майже на півпята милї (докладнїйше 4 4 миль) довгий. Отже на таку одну гранку в просторі припадав ледви один метер. А треба ще й то зважити, що найгустїйше місце в тім рою було лиш 160.000 кільометрів (21.500 миль) широке, цїлий же рій не був більше як в двоє тілько широкий. Коли же тепер ще й то зважить ся, що кождий з тих спадаючих метеорів не був більший як ось який малий камінчик, то легко можна зрозуміти, що так рідку хмару з малесеньких метеорів годї добачити в просторі сьвітовім яко якусь комету.

Ще докладнїйшу звязь межи спадаючими звіздами а кометами побачимо в слїдуючім.

III.

Комети або мітли небесні і страх, який они ширять між людьми. — Чи правда, що комета віщує війну? — Найбільші комети. — Як виглядають комети і кілько їх єсть на небі? Польоване на комети і спосіб їх означуваня.

Часом зовсїм несподївано покаже ся на небі якась дивна невидана звізда, від котрої тягне ся дуже довгий хвіст, котрий чим дальше від звізди тим стає ширший але й тим менше ясний, а буває так довгий, що займає нераз більше як половину неба. Наші люди звуть звичайно того рода звізди „мітлами". Учені звуть їх з грецка кометами, що значить „волосаті звізди". Скоро така звізда

говорить правду. Був би то обяв манії підпалюваня або т. зв. піроманія, на котру дійстно деякі люди западають і мимо волї стають ся палїями. — Дня 20 грудня 1899 вибухнув огонь в будинках Лейби Гельманна в Кобильници руский повіта яворівского і знищив 1 хату, 2 шопи зі збіжем і 2 стайнї, наробивши лиш по части обезпеченої шкоди на 2000 зр.

— **Страшне нещастє** лучило ся в Кобиловолоках. При переливаню нафти з одної посудини в другу заняла ся нафта від запаленої скипки. Наливаючий пустив баньку на землю, огонь вибух в цїлій хатї і хоч наливаючий утік, то попарилось двоє дітий і старенька басуся, що прийшла до тої хати в гості. Одно з попарених померло, другі тяжко недужі. Осторожно з нафтою! Лїпше купувати не о много дорожшу нафту незапальну, яку тримає місцева читальняна крамниця.

— **Чи зьвірска, чи несповна розуму?** Із Золочева доносять нам: Дня 29-го грудня 1899 породила Олена Комеида жінка Максима, селянина в Плугові, дитину женьского пола, котру відтак винесла з хати і кинула на купу гною. Плач дитини на оборі звернув увагу брата убийниці, котрай знайшов дитину з відгризеною правою ніжкою і з вибраним оком. То безроги на подвірю відгризли ніжку і висадили око дитинї. Муж злочинниці разом з еї братом занесли дитину до місцевого душпастиря, де она по охрещеню померла. Слїдство судове в сїй справі веде ся. Майже й годї пояснити собі сю страшну подїю инакше, як хиба що мати дитини бодай в хвили, коли то робила, була несповна розуму.

— **Нещасливі пригоди.** В громадї Острів, тернопільского повіта, померли в ночи з дня 1 на 2 січня с. р., в наслїдок загоріня, Мнаря Білик і еї син Петро. Старшу доньку Катерину, котра спала в тїй самій хатї, відратовано, але есть мала надія удержаня еі при житю.— На зелїзници межи стациями Дембиця а Чорна, в ропчицкім повітї, в західній Галичинї, вискочив з поїзду в ночи з дня 3 ого січня с. р. около пів до другої години, подорожний іменем Мільгавзен з Дрогобича, і покалїчив ся смертельно. Тяжко раненого привезено до стацнї Дембиця, і там він лежить доси, бо годї було транспортувати его дальше. — Федя Осадцу, 70 лїтного старця в Божикові, повіта підгаєцкого, знайдено дня 27 грудня 1899, де молотив збіже, неживого. Причиною смерти була мабуть апоплексия, бо якийсь злочин есть зовсїм виключений. — З балькона на першім поверсї упала позавчера 18-лїтна служниця Катерина Величко, при улици Шептицких, під ч. 15. А. Она розмавляла з ґалєриї з другою служницею понад нею на ґалєриї другого поверха, і перехилила ся при тім так значно через барєру, що стратила рівновагу і упала на подвіре та поломила собі руки і страшно потовкла ноги. Нещасливу відвезено до шпиталю, а чи переживе свою пригоду, не знати, бо есть дуже покалїчена.

— **Процес о свиню.** В Житомири на Волини в Росиї вела ся у одного з мирових судиїв цїкава справа о свиню, котра не могла видко дочекати ся вироку властний і погибла. Річ була така: Властитель більшої посїлости задержав в шкодї свиню місцевого учителя народного і зажадав від властителя відшкодованя в сумі 50 рублів. Учитель не хотїв заплатити, а пошкодований відослав свиню по двох недїлях до уряду громадского. Тут сказали, що свиня допустила ся провини на обшарі иншої громади і длятого туди еї видослано. Але в уряді другої громади сказали, що не мають права судити сю справу, бо учитель не належить до стану селяньского і длятого відослано свиню назад до місцевого начальника громади. Свиня подорожами з уряду до уряду видко змучила ся дуже і не могла вже іти дальше та погибла серед дороги. Тогди учитель запізвав властителя більшої посїлости і зажадав від него відшкодованя в сумі 40 рублів, доказуючи, що свиня поправдї не була тілько варта, але она приносила ему що року дванайцятеро поросят, котрі давали ему дохід в господарстві. Мировий судия присудив ту суму, але властитель більшої посїлости апелював від вироку до з'їзду судиїв мирових в Житомири.

— **Звідки пішли коляди?** Слово „Коляда" виводять учені від староіндийского слова „Коль" або „Кор" що значить „сонце". Коляда есть длятого сьвятом сонця, що дня 23 грудня завертає назад до нас і підоймає ся чим раз висше на овиді а затим і днї ростуть а ночи малїють. Поганьский сьвіт по найбільшій части покланяв ся сьвітлу. Сонце було божеством, що надїляло землю сьвітлом та теплом і прозябало всяку ростинність. Задля сего уважано сонце добрим божеством в противоположности до тьми, що уважалась злим божеством. Від сего пішов і дуалізм, віра в доброго, сьвітлого, білого Бога, Даждбога і віра в лихого Чорнобога, що умертвляв природу і всякий рост, а людям подавав навіть смерть. У Перзів звались ті два боги Ормузд (Білбог) і Аріман (Чорнобог), або Діва і Аґіра. Від сих двох послїдних імен виводить дехто руске слово: диво і проклін аґі на тебе! — най тебе возьме чорний бог або пізнїйший чорт. Білий і чорний бог (або сьвітло і темнота, житє і смерть) жили з собою в распрі та поборювали себе взаїмно так, як поборює день ніч, а ніч день. 23 грудень був днином, в котрій Білбог або Коль став перемагати Чорнобога. В сїм днї родив ся Коль, а сьвято різдва опроваджувано з всяким торжеством. Слїди сего торжества задержались в нас по нинї і сполучились з Рождеством Христа. На горбах палено огнї так само, як нинї по різдвяних сьвятах палять ще дїдуха, с. е. солому, якою вистелюєсь хата на коляду. По хатах відбувались пири, а на тих пирах споживано кол-ачі і кол-иво. За пиром желано собі як і нинї за сьвятою вечерою. За пиром ворожено долю на грядучий рік врожай, женихів, як і нинї, кидаючи коливо або кутю до стелї. За пиром і сьпівано в честь Коля — коляди. Мерцям, яких гребано в старину таки по кутах хати, ставляно мов грецким пенатам жертви з збіжа, снопи, що і нинї кладуть ся по кутах. Мерцям давано участь і в пирі, полишаючи для них через ніч на столї всяку страву і ложки. Від сего звичаю пішла і назва „кутя". Сьвято коляди було так великим сьвятом, що і домашний товар брав в нїм участь. З „козою" ходять парубки по нинї по селї, а рогатий товар говорив навіть в сьвято Коля. На коляду, вірувано, виходили навіть мерцї з своїх могил і гостили між людьми через весну аж до проводів по теперішних великодних сьвятах.

появить ся на небі, настає між людьми страх. Широкі маси темних людий не уміють собі пояснити такого не виданого з'явища; они видять в тім якусь недобру ворожбу, якийсь видимий знак невидимої висшої сили, котра загнївана на рід людский грозить їм чимсь недобрим і насамперед посилає їм знак свого гніву. Того гніву, не самої комети лякають ся люди та заповідають вже наперед що буде: на людий — кажуть — прийде якась страшна пошесть або настане велика війна, в котрій вигине богато народу.

Так було з давен давна і так буде ще довго, дуже довго, доки лиш буде переважати темнота над просьвітою. Щож дивного, що так бувало особливо давнїйше, коли н. пр. ще й нинї пішов великий страх по людях, скоро розійшла ся чутка, що наша земля має стрітити ся з якоюсь кометою, взглядно з роєм спадаючих зьвізд. Конець сьвіта тай годї! А темним людям не вибеш того з голови. А давнїйше навіть люди інтеліґентні і на свій час дуже образовані не уміли собі пояснити сего з'явища та лякали ся его так само як і зовсїм темний нарід. Ще 250 лїт тому назад був загальний погляд, що комети то щось такого, що не належить до сьвіта, що то якісь тїла, або може — як того здогадував ся грецкий учений Арістотелес — якась пара, котра добуває ся зпід землї а піднявши ся високо у воздух там запалює ся і сьвітить. Тогди нікому і на гадку не приходило, що то можуть бути якісь тїла небесні, бо як же би они могли порушати ся там в горі між зьвіздами, щоби своїм хвостом не зачепити якої зірки.

Найбільше вірено в то, що комети віщують якусь велику пошесть або велику війну, а славний в своїм часї астрольоґ в Базилеї, Петро Меґераїн, що називав себе „фізиком і полїтиком", каже в своїх „астрольоґічних здогадах", що в 1652 р. не було би прийшло до т. зв. хлопскої війни, як би не комета. В Ціриху, де з причини непогоди не було видко комети, люди сидїли спокійно. Та повірка, що комета може викликати війну, не есть може так зовсїм безосновна і згаданий астрольоґ пояснює навіть, яка може бути звязь межи війною а кометою. Він каже що причини треба шукати не так на небі, як радше на земли, бо як вино коли єго богато пити викликує у одного подаґру у другого різанє, у третого біль голови, у иншого біль зубів і т. п. не длятого, мов би вино само шкодило, але длятого, що слаба натура не може его богато знести, так і комети в слабій натурі викликують заворушенє. Базилейский „фізик і полїтик" має рацию, коли так каже, бо таке з'явище як комета могло дійстно викликувати у людий велике занепокоєнє і роздразненє і від того могло неодно щось такого стати ся, чого би не було, як би не було того роздразненя. Беручи річ з сего становища можна остаточно припускати, що комети своїм посередним впливом могли причиняти ся і до розширеня якоїсь пошести і до вибуху війни.

Але кометам приписувано ще й причину неодного иншого лиха як посухи, неурожаю і т. д. а навіть і всяких дурниць. В старих лїтописях згадує ся н. пр., що комета в 942 році була причиною того, що люди нагло вмирали і що гинула худоба. Часопис Journal des Savans розписувала ся широко об тім, що з вини комети в 1680 р. знесла якась курка яйце, на котрім видко було мов би намальовану комету.

Але комети були иноді віщунами і чогось доброго. Так н. пр. говорено, що комета в 1811 р. заповіла добрий урожай винограду; в тім самім році помогла она відкрити в Мехіку велику копальню золота, а в 1819 р. велику жилу срібла. Від комети в 1882 р. нїби такої виноград зародив і т. д.

(Дальше буде).

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 9 січня. Архікн. Евгеній, котрий перед кількома днями занедужав на інфлюенцу, має ся вже лїпше і за кілька днів буде зовсїм здоров.

Ґрац 9 січня. Grazer Tagblatt довідує ся, що в міністерстві справедливости ведуть ся роботи около справи знесеня нотарияту. Дїловодство нотарів має бути передане адвокатам.

Відень 9 січня. Нинї і в найблизших днях відбудуть ся тут конференциї проводирів нїмецких партий парляментарних в справі обговореня ситуациї. На першім місци нарад має станути справа покликаня до кабінету нїмецкого міністра без теки.

Льондон 9 січня. Ген. Гвайт доносить з Ледісмайс під датою 7 с. м., що Бури попередного дня розпочали в переважаючім числї атак, вимірений головно на Цезарскамп і Ваґонгіґель. Неприятель здобував шанцї три рази і за кождий раз Анґлїйцї знов їх відбирали. Вечером о пів до 8 год. відперто неприятеля з великими стратами.

Вашінґтон 9 січня. В сенатї внесено ухвалу уповажняючу правительство до посередництва у війнї межи Анґлїєю а обома полуднево-африканьскими републиками.

За редакцию відповідає: **Адам Крехов**ецкий.

ІНСЕРАТИ.

Для Львова і Галичини
головний склад і експедиция
WARSZ. TYGODNIKA ILLUSTR.
находить ся
у Львові, в пасажу Гавсмана ч. 9.
Аґенция дневників і оголошень
принимае також
пренумерату і оголошеня до Warszawsk-ого Tygodnik-а Illustr.

Інсерати

(„оповіщеня приватні“) до „Ґазети Львівскої“, „Народної Часописи“, і всїх инших часописий принимае виключно ново отворена „Аґенция дневників і оголошень“ в пасажу Гавсмана ч. 9. Аґенция ся принимае також пренумерату на всї дневники краеві і заграничні.

Ново отворена
Аґенция дневників і оголошень
у Львові, пасаж Гавсмана ч. 9.
принимае
ОГОЛОШЕНЯ
до всїх дневників
по цїнах ориґінальних.
До
„Народної Часописи“ і „Ґазети Львівско
може принимати анонси виключно лиш ся Агенция.

ПОБІЛЬШЕНЯ ФОТОГРАФІЇ

цїлком вірні ориґіналови аж до природної величини артистично виготовлені. — В паспарту.

Цїна за портрет величини 37x45 цм. разом з портом і опакованем **5 зр. 10 кр.**, в хороших рамах **9 зр. 60 кр.** (аж до 5-тьох клґр. франко).

Замовленя приймае **А. ЛЯНДОВСКИЙ**

Львів, Пасаж Гавсмана.

Ново отворена Агенция дневників і оголошень
Пасаж Гавсмана ч. 9,
принимае оголошеня до всїх дневників
і також пренумерату на всї часописи краеві і заграничні.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).